

2012 03 28

KOMMENTARER

TILL

VILLKORSAVTALET

Inledning

Parterna kom i förra avtalsrörelsen överens om att göra en redaktionell översyn av ALFA. Avsikten var inte att göra några materiella förändringar utan motivet till översynen var huvudsakligen att ALFA har funnits i snart 15 år. Ett antal förändringar har gjorts under denna period utan en samlad översyn.

ALFA kommer 1 jan 2013 att ersättas av Villkorsavtalet. Orsaken till namnbytet är dels att inga lönesättningsfrågor längre regleras i ALFA och dels att förmånsbegreppet är föråldrat. Villkorsavtalet kräver att förändringar görs i lönesystemen och det är tillsammans med behovet av utbildningsinsatser för de som hanterar systemen motiven för att Villkorsavtalet inte träder i kraft förrän 2013.

I förhållande till ALFA har Villkorsavtalet en annan kapitelindelning. Numreringen av arbetstids- och semesterkapitlen är oförändrade eftersom de flesta lokala avtalen finns inom dessa områden. De väsentligaste förändringarna i Villkorsavtalet i förhållande till ALFA kommenteras kapitel för kapitel i dessa kommentarer.

1 kap

1a paragrafen har ändrats så att andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder än lönebidragsanställning omfattas av avtalet. Förutsättningen är att anställningen omfattas av LAS.

I 2 § har en definition av koncentrerad tjänstgöring införts.

Genomgående i Villkorsavtalet så har myndighet bytts ut mot arbetsgivare där det är möjligt. Detta för att tydliggöra att samma bestämmelser gäller för Arbetsgivarverkets icke-obligatoriska medlemmar. Myndighetsbegreppet finns bara kvar när författningsreglering kräver det.

2 kap

Andra kapitlet sammanför de förhandlingsordningsfrågor som i ALFA fanns under olika kapitel.

Rätten att sluta lokala kollektivavtal med stöd av Villkorsavtalet regleras nu endast i 2 §. Rätten gäller alla anställningsvillkor även om de inte specifikt nämns i avtalet. T ex är det möjligt att sluta lokalt avtal om flextid även om flextid inte finns med i arbetstidskapitlet. Att rätten att sluta lokala avtal bara finns här innebär ingen begränsning av möjligheterna att teckna lokala avtal. I ALFA fanns skrivningar om lokala avtal i de flesta kapitel. Men de uppräkningsarna var inte heltäckande och skapade därför ibland förvirring om vad som var möjligt att avtalsreglera.

I 2 § regleras också att de lokala avtal som slutits med stöd av ALFA har fortsatt giltighet även när Villkorsavtalet trätt i kraft. Även lokala avtal som träffats med stöd av avtalet om utrikes tjänsteresor fortsätter att gälla.

I 2 kap regleras även enskilda överenskommelser.

3 kap

I detta kapitel finns de definitioner som är lönerelaterade. Flertalet av definitionerna fanns även i ALFA men spridda och ibland med olika innebörd. Timlön finns som definition men det innebär inte att timanställning är en anställningsform.

4 kap

Här har skyddsregeln att lokala kollektivavtal inte få innebära sämre villkor än EGs arbetstidsdirektiv flyttas till 1 §.

För att göra kapitlet tydligare har det delats upp i tre delar; A – som omfattar de som normalt har arbetstid måndag – fredag, B – som omfattar skiftestjänstgöring enl lokala kollektivavtal och C- som omfattar de som är utrikesstationerade och de som har förtroendearbetstid. Men i sak är det inga skillnader.

I 11 § har en ny beräkning av mertidstillägg införts, som innebär att semestertillägg inräknas i beloppet. Det är samma beräkning som även tidigare gällt för övertidstillägg.

5 kap

När det gäller semesterlönegrundande frånvaro (7 §) så har den kvalifikationstid på tre månader för att omfattas av bestämmelserna som fanns i ALFA tagits bort.

§ 10 handlar om arbetstagare med kontorsarbetstid som har koncentrerad tjänstgöring. För dessa ska semestern kvotberäknas. Därmed tas § § 18 i ALFA bort, vilket innebär att ingen längre kan bli skyldig tid. Paragrafen gäller både hel- och deltidarbetande till skillnad från § 18 i ALFA som enbart omfattade deltidstjänstgörande.

§ 12 innehåller en skyldighet för arbetsgivaren att lägga ut semester om inte särskilda skäl föreligger eller om arbetstagaren sparar semester. Regelverket kring semesterns förläggning finns kvar oförändrat.

Vid förläggning av sparad semester hänvisas till semesterlagens förläggningsregler.

Begreppet ogulden semesterlön som finns i ALFA tas bort och ersätts med semesterlön för semester som inte kunnat läggas ut. Semesterlönen beräknas på samma sätt som semesterersättning och innebär materiellt ingen skillnad i förhållande till tidigare ogulden semesterlön.

Möjligheten att ta med intjänad semester när man återgår till tidigare tjänst tas bort. I stället betalas semestersättning.

Den bilaga som ger exempel på hur semester kan kvotberäknas finns i direkt anslutning till kapitlet.

6 kap

Detta kapitel är nytt och här samlas nu alla regler om löneavdrag oavsett ledighetsgrund. Även löneavdrag på grund av annan frånvaro eller avstängning som fanns i 10 kap ALFA regleras nu i detta kapitel.

2a paragrafen beskriver de olika löneavdrag som är möjliga att tillämpa.

Även om avdragen inte formuleras på samma sätt som i ALFA är effekterna för den enskilde marginella och i de flesta fall till den anställdes fördel.

I anslutning till kapitlet finns de bilagor som rör sjukavdrag.

7 kap

Alla frågor som behandlar avdrag vid ledighet och frånvaro finns i sjätte kapitlet

I kapitlet finns en helt ny konstruktion av ersättning vid sjukdom. I stället för som i dag sjukavdrag införs sjukpenningtillägg. För individen är effekten oförändrad. Men genom att använda begreppet tillägg i stället för avdrag blir det tydligare att det finns ett mervärde i avtalet. Konstruktionen överensstämmer också med tillägget vid föräldraledighet.

Kapitlet har korrigerats beroende på att nya begrepp införts i socialförsäkringslagstiftningen.

8 kap

Alla frågor som behandlar löneavdrag finns nu i sjätte kapitlet.

Ett nytt sista stycke har införts i 1a paragrafen. Det säger att föräldrapenningtillägg ska begäras senast två år efter den månad ledigheten avser.

I ALFA finns en regel om att den som är tjänstledig måste återgå i tjänst senast 90 dagar före föräldraledigheten. Den kvalifikationstiden för föräldrapenningtillägg är nu borttagen om tjänstledighetengrundas på annan orsak än föräldraledighet.

I ALFA regleras löneavdrag vid tillfällig föräldrapenning. På samma sätt som vid sjukfrånvaro har detta avdrag gjorts om till ett tillägg.

9 kap

Alla frågor som behandlar löneavdrag finns nu i sjätte kapitlet.

Ledighet för att vara ledamot av riksdagen har flyttats till 13e kapitlet.

Andra strecksatsen i § 1 har förtydligats för att visa att det handlar om både läkar- och tandläkarbesök.

10 kap

Både inrikes och utrikestjänsteresor regleras nu i detta kapitel. Avtalet om utrikes tjänsteresor upphör vid Villkorsavtalets ikraftträdande. Lokala avtal som träffats med stöd av avtalet fortsätter att gälla.

I övrigt är de förändringar som gjorts av redaktionell karaktär. I avtalet om utrikes tjänsteresor fanns delar av Skatteverkets anvisningar rörande skattefrihet citerade. Dessa är nu borttagna från avtalet men gäller naturligtvis ändå. Motivet är att om Skatteverket förändrar anvisningarna skulle parterna vara tvingade att ändra avtalet eftersom parterna inte förfogar över vad som är skattepliktigt eller inte. Det är också motivet till att traktamentsbelopp inte anges i avtalet utan avtalet hänvisar till inkomstskattelagen.

Enda materiella förändringen som gjorts är att viseringskostnader nu finns med som exempel på nödvändiga resekostnadsersättningar.

11 kap

I ALFA reglerades flyttersättningar i samma kapitel som inrikes tjänsteresor. I Villkosavtalet har flyttersättningar fått ett eget kapitel. Men i sak är det inga förändringar.

12 kap

Här har inga förändringar gjorts.

13 kap

Till detta kapitel har förts de ledighetsregler som gäller vid innehav vid flera anställningar som fanns i 1 kap ALFA.

Ledighet vid kontraktsanställning har tagits bort eftersom anställningsformen inte längre används.

Reglerna för ledighet för att vara ledamot av riksdagen som tidigare reglerades i 9 KAP ALFA återfinns nu i detta kapitel.

Begreppet arvodesanställning har tagits bort och ersatts av enskild överenskommelse i vissa fall.

Lön vid omplacering, förflyttning som fanns i 10 kap ALFA återfinns också i detta kapitel.

Bisysslor som i ALFA reglerades i 1 kap har flyttats till detta kapitel

14 kap

Skrivningen i 3 § 11 kap ALFA som handlar om anställningstid har ändrats från en eller flera statliga anställningar till anställningar inom det statliga avtalsområdet. Det innebär att även Arbetsgivarverkets icke-obligatoriska medlemmar omfattas.

15 kap

Inga förändringar har gjorts i kapitlet.

16 kap

Inga förändringar har gjorts.

I RALS 2010-2012 kom parterna överens om att ALFA ska ha samma giltighetstid som RALS. Detta gäller även Villkorsavtalet.